

Jakelu

LAUSUNTO

Pvm

HVK/2025/00742

Lausuntopyyntö Napsauta ja kirjoita tähän

Lausuntopyyntö huoltovarmuudesta ruoantuotannossa ja vesihuollossa

Huoltovarmuuskampus kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja on perehtynyt lausuntopyyntöön. Huoltovarmuuskampus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Huoltovarmuus ruoantuotannossa ja vesihuollossa on keskeinen osa Suomen kansallista turvallisuutta ja yhteiskunnan toimivuutta. Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) korostaa, että huoltovarmuuden tasoa on vahvistettava muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

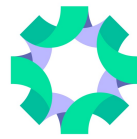
Ruoantuotannon huoltovarmuus

Ruoantuotannon ja jakelun huoltovarmuus perustuu monialaiseen kotimaiseen alkutuotantoon, joka osaltaan yhdessä elintarviketeollisuuden sekä päivittäistavarakaupan kanssa takaa elintarvikkeiden saatavuuden myös kriisitilanteissa. Tämä tarkoittaa, että alkutuotannon on oltava kannattavaa, joka osaltaan mahdollistaa pitkäjänteisen toiminnan ja investoinnit. Ilmastonmuutos ja globaalit häiriöt, esimerkiksi tuotantopanosten saatavuudessa, voivat vaikuttaa merkittävästi ruoantuotantoon ja jakeluun. Siksi on tärkeää, että koko elintarvikeketju toimii saumattomasti, alkutuotannosta elintarviketeollisuuteen, kauppaan ja jakeluun sekä ruokapalveluihin asti.

Vesihuollon huoltovarmuus

Vesihuollon huoltovarmuus tarkoittaa varautumista mahdollisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin, jotta talousveden tuotanto ja jäteveden käsittely voidaan turvata kaikissa olosuhteissa. Tämä edellyttää muun muassa eri kemikaalien saatavuuden varmistamista, sillä ne ovat kriittisiä talousveden ja jäteveden käsittelyssä. Lisäksi vesihuollon infrastruktuurin kunnossapito ja suojaaminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää laajaa yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välillä sekä kansainvälistä yhteistyötä erityisesti Pohjoismaiden, EU:n ja Nato-maiden kanssa.

Tämä yhteistyö on välttämätöntä, jotta voidaan vastata uusiin ja vahvistuneisiin ughiin tehokkaasti.

Huoltovarmuuskampusen työ perustuu ennakointiin, strategiatyöhön sekä varautumissuunnitteluun ja toimeenpanoon

Perinteisesti huoltovarmuus on tarkoittanut materiaalien, kuten elintarvikeviljan ja kylvösiementen saannin varmistamista. Yhteiskunnan toiminnalle välttämättömien tuotteiden ja materiaalien varastoinnilla varaudutaan turvaamaan väestön toimeentulo ja talouden toimivuus vakavan kriisitilanteen tai saatavuushäiriön varalta. Toiminnan painopistettä suunnataan entistä vahvemmin kriittisen infrastruktuurin toimintakyvyn varmistamiseen. Kriittisellä infrastruktuurilla tarkoitetaan perusrakenteita, palveluja ja niihin liittyviä toimintoja, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi.

Strategiakausi 2024–2027 ja Ruoka ja vesi 2030 -ohjelma

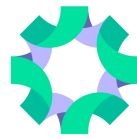
Kuluvalla strategiakaudella pyrimme varmistamaan, että varautumistyön sisällöt ja mitoitus Huoltovarmuuskampusessa vastaavat muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Varautumissuunnittelussa olemme tunnistanee toimialakohtaisten uhkien ja häiriöiden keskeiset huoltovarmuusriskit sekä toimialojen keskinäisriippuvuudet. Riskit ja uhat huoltovarmuudelle ovat tällä hetkellä konkreettisempia, vakavampia ja monialaisempia kuin ennen.

Tämän vuoksi nykyisessä turvallisuustilanteessa on välttämätöntä huomioida huoltovarmuusjärjestelyjen kehittäminen siten, että yhteiskunnan kyky selvitä etenkin vakavista kriisi- ja häiriötilanteista vahvistuu. Strategiallaan HVK pyrkii vastaamaan toimintaympäristöanalyysin perusteella nousseisiin kolmeen keskeiseen uhkaan, joita ovat sotilaallinen uhka, laaja-alainen vaikuttaminen ja globaalin talouden vakavat häiriötilanteet.

Elintarvike- ja vesihuolto on yksi HVK:n strategiakauden valituista painopistealueista. Tällä priorisoinnilla pyritään takaamaan se, että erityisesti painopistesektoreiden huoltovarmuus on parantunut merkittävästi HVK:n sekä sen verkoston työn ansiosta. Jotta strategiakauden aikana päästään konkreettisiin tuloksiin sekä kokonaisuutta kyetään koordinoimaan ja seuraamaan tehokkaasti, Huoltovarmuuskampus käynnisti Ruoka ja vesi 2030 -ohjelman 1.1.2025.

Ruoka ja vesi 2030 -ohjelman tavoitteena on kehittää Suomen kykyä tuottaa ravintoa sekä taata ravinnon tuottaminen pitkäkestoisissa kriisitilanteissa. Ohjelman visiona onkin, että Suomen väestölle turvataan riittävästi ravitsevaa ja vastuullisesti tuotettua ruokaa ja vettä kaikissa tilanteissa.

Yksi keskeisimmistä Ruoka ja vesi 2030 -ohjelmaan kuuluvista projekteista on TOIMIVA eli toimintavarma myymälä- ja polttoainejakeluverkosto -projekti. Suunnitelmissa on muodostaa valituista päivittäistavarakaupoista sekä polttoainejakelupisteistä valtakunnallinen verkosto, johon kuuluvat toimipisteet kykenevät itsenäisesti jatkamaan toimintaansa myös laajan ja pitkäkestoisen sähkökatkon aikana. Tämä toteutetaan mm. varustamalla toimipisteet

varavoimajärjestelmin sekä varmistamalla muut kriittiset toiminnan edellytykset. Projekti toteutetaan yhteistyössä kohdetoimialojen yritysten kanssa.

Suorituskyvyn parantaminen

Huoltovarmuuskeskuksen työ on jatkuvaa ja ennakoivaa sekä eteenpäin katsovaa. Keskipitkällä ajanjaksolla tulemme myös tarkastelemaan tarkemmin ruoan hätäjakelumallin selvittämistä sekä esimerkiksi ulkomaisen ruoka-avun vastaanottamista vakavan kriisin aikana. Myös Naton isäntämaatuki tulee olemaan yksi selvitettävistä asiakokonaisuuksista, joka osaltaan tulee vaikuttamaan elintarvike ja vesihuollon varautumiseen jatkossa.

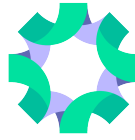
Huoltovarmuuskeskus ylläpitää ja kehittää kansallista huoltovarmuutta sekä sen suorituskykyä huoltovarmuusrahaston resurssein. Huoltovarmuusrahaston kantokyky ja rahoituksen riittävyys ovat kuitenkin tällä hetkellä koetuksella, koska turvallisuusympäristön muutokset ja sen pohjalta määritellyt toiminnan painopisteet vaativat vuodesta 2024 alkaen lisäpanostuksia, joilla voidaan vahvistaa edelleen mm. materiaalista varautumista/valtion varmuusvarastoja, varmistaa kriittistä infrastruktuuria ja sen suojausta sekä parantaa eri kriittisten sektoreiden kyvykkyksiä huoltovarmuuden näkökulmasta. Ilman rahoituksen riittävää tasoa on vaarana, että toimintakyky ja samalla Suomen kyvykkyys ylläpitää riittävää varautumista vaarantuu merkittävästi jo lyhyellä aikavälillä. Tämä olisi kokonaisturvallisuuden ja myös kokonaisuomaanpuolustuksen kannalta erittäin vahingollista.

Lisätiedot Lisätietoja antaa Miika Ilomäki, johtava varautumisasiantuntija
(etunimi.sukunimi@nesa.fi, 0295 051 033).

Miika Ilomäki

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Operatiivinen osasto, Jaakko Pekki
Operatiivinen osasto, Jarna Hartikainen
Operatiivinen osasto, Ossi Heino

HVK/2025/00742-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: